

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

матеріали
університетської конференції

28 листопада 2025 року

м. Одеса

Білоус Ольга Анатоліївна

Національний університет “Одеська юридична академія”

*аспірантки 4-го курсу заочної форми навчання кафедри загальної теорії
права та держави*

ПРОБЛЕМАТИКА РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

В сучасному світі гендерні права набувають нового значення в умовах світових трансформацій, глобалізацій та інтеграцій, зумовлених розвитком самого суспільства. Безперечно, гендерні можливості, які розвиваються та отримують визнання, формують уявлення людей щодо характерної мети їх існування - закріплення рівності у всіх її наявних сенсах як запоруки соціально-культурного буття людини. Загалом, гендерне право за своїм типом правового регулювання носить міжгалузевий характер, так як впливає на суспільні відносини, які відносяться за предметом та методом правового регулювання до інших галузей права. З огляду на це, важливою особливістю даної галузі права є її коригувальна функція відносно чинних норм, які шляхом правозастосування призводять до порушення принципу гендерної рівності.

Відповідно, відносно дискримінаційними нормами є окремі положення Кримінального Кодексу України (далі - Кодексу) в чинній редакції. Таким чином, в розділі XII «Звільнення від покарання та його відбування» існують дві привілейовані підстави надання лише жінкам право бути звільненою від покарання та його відбування. Зокрема, в частині 1 статті 79 “Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років” передбачається, така підстава: у разі призначення покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі вагітним жінкам або жінкам, які мають дітей віком до семи років, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за тяжкі і особливо тяжкі злочини, а також за корупційні кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення, пов'язані з

корупцією, суд може звільнити таких засуджених від відбування як основного, так і додаткового покарання з встановленням іспитового строку у межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною семирічного віку [1]. Однак, для представників чоловічої статі ця підстава є закритою, внаслідок цього виникає ряд запитань, що робити з даними засудженими, якщо вони є єдиним законним представником неповнолітньої дитини, віком до 7 років.

Разом з тим, частиною 4 статті 3 Кодексу передбачено, що застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією заборонено [1]. Таким чином, блокується право чоловіка на звільнення від відбування покарання та неповнолітня дитина направляється до дитячого будинку, хоча має законного представника. З огляду на це, соціальні гарантії для чоловіків, як повноцінних громадян країни носять характер формальності, оскільки, потрапляючи до установ виконання покарань за нетяжкий злочин та характеризуючись позитивно, вони не мають право на застосування принципу гендерної рівності.

Досить схожою за своїм дискримінаційним характером є частина 1 статті 83 Кодексу “Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років”, в якій вказано, що засуджених до обмеження волі або до позбавлення волі жінок, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, суд може звільнити від відбування покарання в межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку [1]. В даному випадку, спостерігаємо своєрідне ігнорування законодавцем права на батьківство, оскільки можлива ситуація при якій батько, відбуваючи покарання, залишається єдиним живим законним представником дитини, через смерть матері в установах виконання покарань. Однак, шансу у чоловіка звільнитись від відбування покарання за тих обставин немає, оскільки аналогія закону в даному випадку заборонена, а процесуальної процедури як діяти з огляду на дані обставини українська правотворчість ще не віднайшла.

Таким чином, потрібно зазначити про порушення статті 51 Конституції України, в якій вказано, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою [2]. Тобто, важливість батьківства та материнства за основним законом країни перебуває в рівних умовах та підлягає застосуванню в контексті гендерної рівності, а також як забезпечення можливості зберегти для дитини право на щасливе дитинство.

З огляду на це, формулюємо пропозиції вирішення даної проблематики: по-перше, проведення гендерно-правової експертизи відносно вищенаведених положень закону про кримінальну відповідальність, а саме статті 79 “Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років” та статті 83 “Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років” на встановлення факту порушення гендерних прав представників чоловічої статі. По-друге, внесення змін до наявних статей, шляхом удосконалення нормативного формулювання, зокрема: статтю 79 у такій редакції: «Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок, жінок та чоловіків, які мають дітей віком до семи років» зі змінами відповідних частин даної статті, а також статтю 83 у такій редакції: «Звільнення від відбування покарання вагітних жінок, жінок, які мають дітей віком до трьох років та чоловіків, які є законним представником дітей віком до трьох років» також з введенням аналогічних змін в передбачені частини даної статті.

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що проблематика регламентації гендерної рівності за Кримінальним Кодексом України носить стереотипний характер, відповідно якого материнство є основною формою існування щасливого дитинства, а батьківство другорядною, що фактично блокує існування принципу гендерної рівності як гаранта забезпечення паритетного середовища. Вважаємо, що запропоновані шляхи вирішення даної проблеми є актуальними та відповідають сучасним міжнародним вимогам згідно міжнародно-правових договорів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 23. 01. 2026)

2. Конституція України : Закон України від 28. 06. 1996 р., № 254к/96-ВР. URL: <https://surl.lu/pjqjbm> (дата звернення 23. 01. 2026)

Ключові слова: гендерне право, гендерна рівність, правова регламентація, гендерно-правова експертиза, гендерні можливості.

Key words: gender law, gender equality, legal regulation, gender legal expertise, gender opportunities.

Черненко Владислав Васильович

Національний університет «Одеська юридична академія»

аспірант кафедри загальної теорії права та держави

ПОРІВНЯННЯ СТРОКІВ ОСКАРЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЯГНЕНЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СУБОРДИНАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Порівняльний аналіз українського та польського законодавства має особливе значення з огляду на те, що Польща, як держава-член НАТО з 1999 року та ЄС з 2004 року, пройшла успішну трансформацію військово-правової системи від пострадянської моделі до стандартів євроатлантичної спільноти. При цьому існуюча в Україні десятиденна темпоральна межа для оскарження дисциплінарних стягнень (ст. 13 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України) порівняно з чотирнадцятиденним строком у Польщі (ст. 408 Закону про оборону Батьківщини 2022 року) потенційно створює ситуацію обмеження ефективного доступу до правосуддя, що суперечить прецедентній практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема рішенням у справах "Engel and Others v. the Netherlands" (1976), "Eggs v. Switzerland" (2014).

Обидві країни мають досвід трансформації від радянської військово-

ЗМІСТ

Передмова	2
Секція 1. Методологічний контент сучасного права та держави	4
Мельничук Ольга Степанівна.....	4
НЕКЛАСИЧНІ ПРИНЦИПИ У МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ.....	4
Чувакова Ганна Михайлівна.....	7
ПРАВОВІ АНОМАЛІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
Рязанов Михайло Юрійович	11
ПРАВОВА СПАДЩИНА ЯК КЛЮЧ ДО ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ЕКСПАНСІЇ.....	11
Грунь Олександр В'ячеславович	15
ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	15
Завальнюк Ірина Володимирівна	20
ПРИНЦИП ІСТОРИЗМУ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ	20
Секція 2. Тенденції та перспективи розвитку сучасного права.	24
Антошина Ірина Володимирівна.....	24
ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ СУЧАСНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ.....	24
Личко Валерія Сергіївна	28
ПРАВНИЧА ДОПОМОГА В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
Дудник Руслана Миколаївна.....	32
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ.....	32
Іванчук Віра Євстафіївна	35
ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
Дараган Євген Олександрович.....	39
ЩОДО ТЛУМАЧЕННЯ КОДИФІКОВАНИХ АКТІВ.....	39
Білоус Ольга Анатоліївна	43
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	43
Черненко Владислав Васильович	46
ПОРІВНЯННЯ СТРОКІВ ОСКАРЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЫГНЕНЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СУБОРДИНАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ	46
Лисенко Ангеліна Володимирівна	50
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТА «НАНОТЕХНОЛОГІЯ»: АКСІОНОРМАТИВНИЙ ВИМІР	50